

Praktiska Sverige AB

Rektorn vid Karlstads Praktiska Gymnasium

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn av den fristående gymnasieskolan
Karlstads Praktiska Gymnasium
i Karlstads kommun

Tillsyn i Karlstads Praktiska Gymnasium

Skolinspektionen genomför under 2012 och 2013 tillsyn i 44 gymnasieskolor som har Praktiska Sverige AB som huvudman. Karlstads Praktiska Gymnasium besöktes av Skolinspektionen den 22 och 23 januari 2013.

Fakta om skolan

Huvudman för Karlstads Praktiska Gymnasium är Praktiska Sverige AB med organisationsnummer 556257-5786.

Skolan följer läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lgy 11 (årskurs 1 och 2) samt Lpf 94 (årskurs 3).

Karlstads Praktiska Gymnasium har vid tillsynsbesöket 194 elever varav 112 deltar i lärlingsutbildning (åk 1 och 2) och 82 i försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning (åk 3). Eleverna är folkbokförda i Karlstad och närliggande kommuner. Skolan är relativt centralt belägen, med närhet till allmänna kommunikationsmedel.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen haft kontakt med Karlstads kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. Karlstads kommun har svarat att Karlstads-Hammarö gymnasienämnd inte systematiskt utnyttjat sin fulla insyns rätt i ovan nämnda verksamhet under 2012. Dock har Karlstads Praktiska Gymnasium deltagit i kommunens kund- och brukarundersökning vilken är publicerad på kommunens hemsida där också elevantal, studieresultat samt andel behöriga lärare för skolan finns publicerat.

Verksamheten vid Karlstads Praktiska Gymnasium startade läsåret 2006/07 och omfattar utbildningarna:

Årskurs 1 och 2

- Det nationella fordons- och transportprogrammet med inriktningarna karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil.
- Det nationella bygg- och anläggningsprogrammet med inriktningarna husbyggnad, anläggningsfordon, mark och anläggning, måleri samt plåtslageri.
- Det nationella el- och energiprogrammet med inriktningarna automation, dator och kommunikationsteknik, energiteknik samt elteknik.
- Det nationella Vvs- och fastighetsprogrammet med inriktningarna fastighet, kyl- och värmepumpsteknik, ventilationsteknik samt Vvs.

- Det nationella industritekniska programmet med inriktningarna processteknik, driftsäkerhet och underhållsteknik, produkt och maskinteknik samt svetsteknik.
- Det nationella handels- och administrationsprogrammet med inriktningarna administrativ service samt handel och service.
- Det nationella vård- och omsorgsprogrammet.
- Det nationella barn- och fritidsprogrammet med inriktningarna fritid och hälsa, pedagogiskt arbete samt socialt arbete.

Årskurs 3:

- Specialutformat program inriktning fordon. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till fordonsprogrammet.
- Specialutformat program inriktning bygg/måleri. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till byggprogrammet.
- Specialutformat program inriktning el. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till elprogrammet.
- Specialutformat program inriktning industri. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till industriprogrammet.
- Specialutformat program inriktning energi. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till energiprogrammet.
- Specialutformat program inriktning mot handel. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till handelsprogrammet.
- Specialutformat program närliggande omvårdnadsprogrammet. Utbildningen ska i bidragshänseende hänföras till omvårdnadsprogrammet.

Karlstads Praktiska Gymnasium har även godkännande och rätt till bidrag för följande program och inriktningar. Det nationella hantverksprogrammet med inriktningarna florist samt övriga hantverk, det nationella naturbruksprogrammet med inriktning djur, det nationella hotell- och turismprogrammet inriktning turism och resor, det nationella samhällsvetenskapsprogrammet inriktning medier, information och kommunikation, det nationella restaurang- och livsmedelsprogrammet med inriktningarna färskvaror, delikatess och catering samt kök och servering samt specialutformat program närliggande byggprogrammet (åk 3). Skolan har dock inga elever på dessa utbildningar.

Kunskapsresultat

Av Skolverkets officiella statistik för 2012 framgår att det enbart är i en av de tolv kurser som redovisas för skolan som helhet som andelen elever med minst

godkänt betyg är 100 procent (Estetisk verksamhet). I exempelvis Idrott och hälsa A är det enbart 70 procent och i Samhällskunskap A enbart 78 procent av eleverna som har lägst godkänt betyg.

Vidare visar skolans redovisade uppgifter om resultat vid nationella kursprov vårterminen 2012 exempel på att ett stort antal elever som inte når lägst godkänt provbetyg. I det nationella kursprovet i Matematik 1a var det 36 av totalt 46 elever och i Engelska 5 var det 16 av 48 elever som inte lägst nådde godkänt betyg.

Den genomsnittliga betygspoängen för skolan som helhet är 11,6 (14,0) för avgångseleverna år 2012, vilket är en försämring med det föregående läsåret då motsvarande värde var 11,9. Siffrorna inom parentes anger motsvarande värden för riket. Den genomsnittliga betygspoängen är alltså tydligt lägre än motsvarande värde i riket.

Betygsstatistik för Karlstads Praktiska Gymnasium innefattar dock i jämförelse med riket få och enbart yrkesinriktade utbildningar. Det är därför viktigt att också jämföra betygsresultat per program. En närmare granskning av betygsresultat per program är dock inte möjlig eftersom uppgifter som baseras på färre än tio elever inte rapporteras i offentlig statistik för år 2012. Det är vid den här skolan få elever vid respektive program. Skolan har inte heller redovisat egen statistik över kunskapsresultat på programnivå.

Helhetsbedömning

Kunskapsresultaten vid Karlstads Praktiska gymnasium är låga. Det är en påtaglig andel elever som inte lägst når godkänt betyg. Det finns exempel på kurser där enbart ca 75 procent av eleverna lägst uppnår godkänt betyg. Dessutom är den genomsnittliga betygspoängen för skolan som helhet tydligt lägre än riksgenomsnittet och har dessutom försämrats i jämförelse med det föregående läsåret. Karlstads Praktiska Gymnasium behöver därför vidta åtgärder inom ett antal områden som har betydelse för kunskapsresultaten.

Ett sådant utvecklingsområde är skolans arbete med särskilt stöd. Enligt skolans personal är det många elever som haft svårigheter i sin skolgång innan de började vid Karlstads Praktiska Gymnasium och många elever bedöms vara i behov av särskilt stöd. Trots det brister skolans arbete med särskilt stöd. Det finns elever vid skolan som är eller har varit i behov av särskilt stöd för vilka det saknas såväl utredning av behov som utarbetade åtgärdsprogram och de utredningar som genomförts vid skolan har inte skett i samråd med elevhälsan. Mot bakgrund av skolans låga kunskapsresultat är det viktigt att elevhälsan ges

reella förutsättningar att i samverkan med övrig personal stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Karlstads Praktiska gymnasium har enbart yrkesutbildningar. Med få undantag går eleverna en lärlingsutbildning vilket innebär att utbildningen till övervägande del ska vara arbetsplatsförlagd. Det ställer särskilda krav på skolan när det gäller att tydliggöra innehållet i utbildningen och de nationella målen för eleverna. Många av de elever som Skolinspektionen möter har bristande kännedom om vad deras utbildning ska innehålla enligt exempelvis kursplanerna. När eleverna inte har kunskap om sin utbildning blir det också svårt för eleverna utöva ett aktivt inflytande över och ta ansvar för sina studier. Skolinspektionens tillsyn visar att skolans elev- och klassrådsorganisation inte fungerar och att eleverna upplever att de har begränsade möjligheter till delaktighet och inflytande.

Flera av de brister som Skolinspektionen identifierat vid Karlstads Praktiska Gymnasium och som redovisas i beslutet är sådana som rektorn har ett särskilt utpekad ansvar för. Rektorn måste därför i sin funktion som pedagogisk ledare se till att verksamheten som helhet inriktas mot att nå de nationella målen i skollagen och läroplanen. Ett viktigt verktyg i detta arbete är det systematiska kvalitetsarbetet. Trots att skolan tidigare fått kritik för bristande sådant (se Skolverkets beslut den 5 mars 2009 dnr 44-SV2008:357) bedrivs fortfarande inget systematiskt kvalitetsarbete vid skolan.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Praktiska Sverige AB att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 24 juli 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Ge eleverna information om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd.
- Klargör för eleverna vilka mål utbildningen har.

- Se till att undervisningen utgår från och omfattar examensmålen/programmålen för respektive program samt ämnesplaner/kursplaner och kunskapskrav/kursplanernas krav i samtliga ämnen.
- Se till att lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål och för att ge eleverna möjlighet att nå examensmålen/programmålen.
- Ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd. Rektorn ansvarar för att sådan information lämnas.

Intervjuer och möten med elever från samtliga årskurser vid skolan visar att eleverna inte är informerade om sina möjligheter till inflytande över utbildningen. De känner exempelvis inte till att de, via exempelvis klassråd och elevråd, ska ha möjlighet att ta initiativ till frågor som har betydelse för utbildningen. Intervjuade lärare berättar att det inte finns en gemensam strategi på skolan för att informera eleverna om deras rättmätiga möjligheter till inflytande över utbildningen. (Se också vidare i avsnittet "Grundläggande värden och inflytande" nedan).

Undervisning för elever i gymnasieskolan ska enligt skollagen ske mot de examensmål som finns för varje nationellt program. För elever som påbörjat sin utbildning i gymnasieskolan före 1 juli 2011 ska undervisningen istället ske mot de program mål som gällde tidigare.

Undervisningen ska även utgå ifrån ämnesplanerna. De anger målen och det centrala innehållet för undervisningen i varje enskilt ämne och kurs. För elever som påbörjat sin utbildning i gymnasieskolan före den 1 juli 2011 ska undervisningen istället utgå ifrån kursplanerna. De anger kursens mål och den kunskapsnivå som alla elever minst skall ha uppnått vid kursens slut.

Enligt läroplanen är det rektorns och lärarnas ansvar att klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. I läroplanen anges också att lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål.

De elever Skolinspektionen möter på skolan känner inte till att det för varje utbildning finns program mål eller examensmål som ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevernas första dag på programmet. Inte heller känner eleverna till läroplanens övriga mål. Eleverna vet exempelvis inte att deras inflytande på såväl innehåll som former ska vara viktiga principer i undervisningen. Inte heller har eleverna vetskap om att varje

elev ska kunna bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen.

Vad gäller arbetet med att ge eleverna kunskap om kursplanernas mål och kunskapskrav varierar det mellan lärare och ämnen hur det sker, vilket framkommer i intervjuer med elever, lärare och rektorn samt vid besök i verksamheten. Det finns lärare som går igenom kursplanens mål och krav enbart vid kursens början och därefter inte kopplar de uppgifter eleven utför till kursplanernas mål. Men det finns också lärare som återkommande knyter an till kursplanen i anslutning till nya arbetsområden och uppgifter i skolan eller på arbetsplatsen. Exempel på detta är när en lärare tillsammans med handledaren och eleven (trepartssamtal) i det arbetsplatsförlagda lärandet följer upp och tydliggör att elevens arbetsuppgifter ligger i linje med kursplanens mål och centrala innehåll. Intervjuade elever berättar att de oftast arbetar med det som finns att göra på arbetsplatsen och att detta inte säkert hänger ihop med kursplanen, vilket bekräftas av såväl lärare och handledare som vid besök på arbetsplatser. Skolinspektionen konstaterar att det är få elever som i sina yrkesämnen kan koppla det de arbetar med till kursplanernas mål och centrala innehåll.

Vad gäller samverkan mellan lärare och ämnen ger intervjuade elever och lärare endast några exempel på att det sker för att undervisningens olika delar ska hänga ihop och bilda en helhet. Detta gäller exempelvis samverkan mellan ämnet matematik och yrkesinriktade ämnen vid handelsprogrammet. Intervjuade elever ser dock att det finns fler möjligheter till samverkan, exempelvis mellan ämnet engelska och yrkesämnen eftersom många manualer för utrustning och verktyg numera enbart finns att tillgå på engelska.

Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Det finns elever som berättar att de inte upplever arbetsuppgifterna som meningsfulla och att deras kunskapsutveckling inte går framåt när de byter arbetsplats. Det finns elever som uttrycker att de "får börja om från början", och att redan förvärvade kunskaper inte beaktas. Det finns också elever som menar att de inte ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt när gäller arbetsuppgifter som kräver avancerad teknisk utrustning eftersom de ges för få tillfällen att arbeta med sådan utrustning. Rektorn berättar att det i den arbetsplatsförlagda utbildningen ska finnas en trappa i utveckling från åk 1 till 3 så att ribban hela tiden höjs, men att detta inte återspeglas i de utbildningskontrakt som upprättas mellan varje elev och arbetsplats".

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 11 §, 3 kap. 3 §, 4 kap. 14 §, 16 kap. 6 och 21 §§ skollagen, Lgy 11 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen/9 kap. 8 § 1985 års skollag jämfört med Lpf 94 1.1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolornerna, 2.1 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och 1 kap. 4 och 6 §§ 1992 års gymnasieförordning

Grundläggande värden och inflytande**Bedömning**

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Säkerställ att det vid skolan finns ett eller flera forum för samråd med eleverna, där frågor av betydelse för utbildningen behandlas.
- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.
- Ange utformningen av elevernas inflytande i planeringen av verksamheten.

Motivering

Vid skolenheten ska det, enligt skollagen, finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna.

Det finns vid Karlstads Praktiska Gymnasium inget fungerande forum för att tillsammans med eleverna behandla frågor som kan ha betydelse för eleverna och deras utbildning, vilket bekräftas i intervjuer med elever, lärare och rektor. Alla klasser ska enligt elever och lärare kontinuerligt ha klassråd, men har inte det. Enligt rektor är det elevernas APL som försvårar möjligheterna till fungerande klassråd, eleverna i en klass är inte i skolan samtidigt. Vidare har inte skolan ett fungerande elevråd, vilket bekräftas av såväl elever som rektor. Elevrådet sammanträder inte kontinuerligt och det finns elever som inte vet att det finns ett sådant råd på skolan. Intervjuade elever berättar även att de inte systematiskt tränas i demokratiska beslutsprocesser.

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. I läroplanen tydliggörs lärarnas ansvar för inflytandet genom att eleverna ska få ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Den närmare utformningen av inflytandet ska, enligt skollagen, anges i samband med planering av verksamheten.

Elevernas möjligheter till inflytande över det egna lärandet varierar beroende på ämne och lärare, vilket framkommer i intervjuer med elever och rektorn samt vid besök i verksamheten. Såväl elever som rektorn uppger att elevernas möjligheter till reellt inflytande över arbetsätt och arbetsformer är större i yrkesämnena än i teoretiskt inriktade ämnen. I gymnasiegemensamma ämnen är, enligt intervjuade elever, möjligheterna att påverka undervisningen oftast begränsad till vilken ordning arbetsområden ska studeras och när prov och inlämningsuppgifter ska ske. Resultatet av Skolinspektionens elevenkät för elever i årskurs 2 visar att elevernas upplevda möjligheter till delaktighet och inflytande på Karlstads Praktiska Gymnasium är påtagligt lägre än resultatet för samtliga gymnasieskolor i 2012 års enkätomgång. Som nämns under avsnittet "Undervisning och lärande" känner eleverna på skolan inte heller till läroplanens mål om att deras inflytande på såväl innehåll som former ska vara viktiga principer i utbildningen.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att det finns brister i skolans arbete med elevinflytande. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9, 13 och 14 §§ skollagen, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande/9 kap. 8 § 1985 års skollag jämfört med Lpf 94 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

- Utarbeta ordningsregler under medverkan av eleverna.
- Se till att skolans plan mot kränkande behandling utgår från aktuell lagstiftning och omfattar den arbetsplatsförlagda utbildningen samt anger vilka konkreta åtgärder som ska vidtas för att förebygga och förhindra kränkande behandling och en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärderna har genomförts.

Motivering

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för skolan. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skola. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Intervjuer med rektorn och personal samt dokumentstudier visar att det finns ordningsregler vid skolan. Det är dock ingen av de elever Skolinspektionen möter på skolan som känner till hur ordningsreglerna tagits fram. Det finns

också elever som inte är medvetna att det finns sådana regler på skolan. Intervjuade lärare uppger att ordningsreglerna är framtagna av personal och elever, möjligen tidigare läsår, och att de omarbetas ibland. Rektorn uppger att skolans ordningsregler går igenom i samband med att eleverna i årskurs 1 påbörjar sin utbildning vid skolan.

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Karlstads Praktiska Gymnasium har en "Plan mot diskriminering och kränkande behandling" för läsåret 2012/13 som till delar uppfyller bestämmelsernas krav på en sådan plan. Planen innehåller dock inga konkreta och målinriktade åtgärder som skolan, utifrån en kartläggning som innefattar elevernas arbetsplatsförlagda lärande (APL), identifierat och avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. Skolinspektionen konstaterar i sammanhanget att samtliga utbildningar vid skolan innefattar minst 15 veckors arbetsplatsförlagd utbildning och att de olika arbetsplatserna därmed utgör en väsentlig del av elevernas arbetsmiljö. Dessutom utgår planen från inaktuell lagstiftning och saknar redogörelse för föregående läsårs planerade åtgärder.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att skolans ordningsregler inte är framtagna under medverkan av eleverna och att skolans plan mot kränkande behandling inte motsvarar kraven i skollagen. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

5 kap. 5 § och 6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Rektorn måste se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds och att utredningen sker i samråd med elevhälsan.
- Rektorn måste se till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

- Ge eleverna det särskilda stöd som de behöver.

Motivering

Rektorn ska enligt skollagen se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Vidare ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Skolinspektionen finner exempel på att åtgärdsprogram utarbetas för elever i behov av särskilt stöd. Det finns dock elever vid skolan som är eller har varit i behov av särskilt stöd för vilka det saknas såväl utredning av behov som utarbetade åtgärdsprogram, vilket framkommer i intervjuer med såväl elever, personal och rektorn som i dokumentstudier. Exempel på detta är elever som istället för särskilt stöd anpassat utifrån identifierade behov endast fått extra tid för att genomföra kursen eller inga insatser alls. Dessutom är det enligt såväl lärare som företrädare för elevhälsan och rektorn ofta förekommande att utredning av en elevs behov av särskilt stöd inte sker i samråd med elevhälsan. Det är istället undervisande lärare, elevens mentor och skolans administratör samt ibland rektorn som genomför sådana utredningar. I samband med faktagranskning uppger rektorn att skolans administratör i det här sammanhanget benämns åtgärdsansvarig.

När elevens behov av särskilt stöd inte utreds innan åtgärdsprogram utarbetas blir det dessutom svårt för skolan att upprätta sådana program i enlighet med skollagens krav, vilket de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av är exempel på. Det finns exempelvis program som beskriver hur elevens problem i skolan yttrar sig medan elevens behov inte tydligt framgår. Exempel på detta är att NN "har halkat efter i både kärn- och karaktärsämnen och behöver komma ikapp" och att XX "har svårt att få tillräcklig måluppfyllelse i matematik". Det finns också program som beskriver elevens behov som åtgärder, till exempel att eleven XX "behöver extra tid och stöd för att slutföra uppgifter".

De åtgärder som finns beskrivna i åtgärdsprogrammen och som skolan avser att vidta är har inte en tydlig koppling till elevens behov. Exempel på detta är att skolan för eleven XX ges "stödtid efter ordinarie tid på skolan" och att eleven LL ska se till att han/hon "slutför praktikuppgifter och uppgifter i Praktisk marknadsföring B". När de åtgärder skolan avser att vidta inte anges tydligt

och konkret samt kopplas till elevens behov blir det svårt att följa upp och utvärdera åtgärderna. Inte heller relaterar programmen till läroplanens och kursplanernas mål.

Enligt rektorn har skolans elever "svårare att uppfylla kursplanernas mål i kärnämnen/gymnasiegemensamma i jämförelse med yrkesämnena", vilket även bekräftas av lärare och i de åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av. Det är också i just kärnämnen/gymnasiegemensamma ämnen som skolans elever, enligt rektorn och lärare, uppges vara dåligt motiverade och ha dåliga förkunskaper och större behov av särskilt stöd. Skolinspektionen konstaterar i sammanhanget att antal heltidstjänster per 100 elever är lägre i gymnasiegemensamma ämnen än i yrkesämnena, vilket inte är något skolan systematiskt följt upp och utvärderat.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att skolans arbete med särskilt stöd brister. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen, Lgy11 2.6 Rektorns ansvar/9 kap. 8 § 1985 års skollag jämfört med Lpf 94 2.6 Rektors ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Se till att eleven informeras fortlöpande om sin utveckling.
- Se till att betygssättning sker i anslutning till att kurserna avslutas.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska eleven fortlöpande informeras om sin utveckling.

Det är få av de elever Skolinspektionen möter på skolan som uppger att de fortlöpande informeras om sin kunskapsutveckling på arbetsplatsen. Intervjuer med elever, lärare och handledare visar exempel på att det finns yrkeslärare som regelbundet varje månad besöker arbetsplatsen för att tillsammans med handledaren informera eleven (treparsamtal) om hans/hennes kunskapsutveckling i relation till kursplanernas krav. Men det finns också elever som uppger att de sällan eller aldrig informeras om sin kunskapsutveckling på arbetsplatsen. Detta eftersom det finns lärare som besöker eleverna och deras arbetsplatser enbart en gång per termin eller mer sällan, vilket bekräftas i intervjuer med lärare och elever.

Enligt skollagen ska betyg sättas på varje avslutad kurs. När en kurs ska anses avslutad framgår inte uttryckligen av författningarna. Det finns dock en tydlig koppling mellan den undervisningstid som huvudmannen beslutat om och kursens avslut. Betyg i en kurs ska sättas när undervisningstiden upphör och betygssättningen ska ske i anslutning till den tidpunkten.

I Skolverkets allmänna råd om bedömning och betygssättning i gymnasieskolan (SKOLFS 2012:33) anges att rektorn bör se till att lärare och elever får tydlig information om när kurser avslutas och vad som gäller för betygssättning i samband med kursavslut.

I intervjuer med elever, lärare och rektorn vid Karlstads Praktiska Gymnasium beskrivs exempel på att betyg inte sätts i anslutning till avslutad kurs. Det förekommer att elever bereds mer tid i form av förlängda kurser för att förbättra uppnådda resultat. Rektorn och lärare menar att det handlar om såväl enskilda elever som hela elevgrupper som är i behov av särskilda stödåtgärder. Skolan anser att tiden på detta sätt inte blir en hämmande faktor, utan en elev som av olika orsaker behöver längre tid för att på bästa sätt tillgodogöra sig kunskapsstoffet får möjlighet till detta. Elevens betyg förs in i betygskatalogen när kursen enligt skolans synsätt är avslutad, vilket också framgår av dokument som Skolinspektionen fått del av.

Kursutformningen i gymnasieskolan ger huvudmannen och skolan möjligheter att anpassa undervisningstiden beroende på om eleverna behöver mer eller mindre undervisningstid för att nå målen i kursplanen. Under vissa förutsättningar, och endast då, kan anpassning av undervisningstiden vara ett led i de särskilda stödåtgärderna för en elev som riskerar att inte nå de kunskapskrav som anges i kursplanerna.

Det är dock viktigt att rektorn, så snart det uppmärksammas att en elev riskerar att inte nå kunskapsmålen, ser till att en utredning görs enligt 3 kap. 8 § skollagen. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Sambandet mellan en elevs behov av särskilda stödåtgärder och att skolan erbjuder mer undervisningstid måste dokumenteras.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att alla elever inte fortlöpande informeras om sin utveckling. Vidare sätts inte betyg i anslutning till att kurserna avslutats. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 4 §, 15 kap. 22 § skollagen, Lgy 11 2.5 Bedömning och betyg/9 kap 8 § 1985 års skollag jämfört med Lpf 94 2.5 Bedömning och betyg samt 2 kap. 9 §

förordningen (1996:1206) om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet jämfört med 7 kap. 1-13 §§ 1992 års gymnasieförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska se till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna samt att verksamheten vid skolan uppfyller kraven i skollagen och läroplanen.
- Rektorn ska se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Genomför kvalitetsarbetet under medverkan av lärare, övrig personal och elever.
- Se till att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Det är rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans resultat och för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen betonas även i läroplanen.

Flera av de brister som identifieras på Karlstads Praktiska Gymnasium ingår i rektors ansvarsområden. Exempel på detta är att undervisningen inte utgår från och omfattar examensmålen och programmålen, att lärare inte samverkar med andra lärare för att nå utbildningens mål och att eleverna inte ges ett aktivt inflytande över det egna lärandet. Rektorn och lärare berättar dessutom att det finns skillnad i hur långt verksamheten utvecklats mot målen för utbildningen beroende på lärare, ämne, ämnesgrupper och program.

Vid Karlstads Praktiska Gymnasium bedrivs ännu inte något systematiskt kvalitetsarbete, vilket framkommer i såväl intervjuer med rektorn och lärare som vid dokumentstudier. Skolinspektionen bedömer detta som anmärkningsvärt eftersom motsvarande brister i kvalitetsarbetet påtalades efter regelbunden

tillsyn redan i beslut den 5 mars 2009. Rektorn, som varit anställd på skola sedan 2011, uppger att han saknar den kunskap som krävs för att genomföra ett systematiskt och dokumenterat kvalitetsarbete. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen ger rektorn stöd i detta arbete.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att det finns brister i det pedagogiska ledarskapet och det systematiska kvalitetsarbetet vid skolan. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 9 §, 4 kap. 4-7 §§ skollagen, Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar/9 kap 8 § 1985 års skollag jämfört med Lpf 94 2.6 Rektors ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Se till att utbildningen är avgiftsfri.
- Se till att det för eleverna finns elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och att tillgången organiseras så att elevhälsan ges förutsättningar att uppfylla funktionen att dels vara förebyggande och hälsofrämjande, dels stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering

Rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet får aldrig vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i skollagen är därför att gymnasieskolan ska vara avgiftsfri.

I gymnasieskolan får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Eleverna kan därutöver stå för enstaka egna hjälpmedel, om huvudmannen så beslutar. I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det även förekomma kostnader som ersätts av eleven eller dennes vårdnadshavare på frivillig väg.

Med obetydlig kostnad menas främst kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande (prop. 2009/10:165 s. 374).

Eleverna på Karlstads Praktiska Gymnasium erbjuds att inom ramen för kursen Projektarbete (PA1201) 100 poäng möjligheten att bedriva Ung företagsamhet (UF). De elever som väljer detta tar själva fram affärsidén, genomför mark-

nadsundersökningar och skaffar startkapital genom försäljning av riskkapital-sedlar. Därefter kan verksamheten starta med produktion och tjänsteutveckling, marknadsföring, försäljning samt ekonomisk redovisning. UF-företaget måste registreras på Ung Företagsamhets hemsida och betala en avgift på 300 kronor som bland annat går till en företagsförsäkring som alla UF-företag har hos försäkringsbolaget If.

Det finns elever på skolan som berättar att de inte har eller haft råd att välja möjligheten UF inom ramen för Projektarbete 100 poäng. Eleverna berättar att de dels inte har råd att betala 300 kronor för registrering och försäkring av företaget, dels inte har möjlighet att skaffa kapital för att starta verksamheten. Det finns elever som beräknat initalkostnader för det planerade företaget till 5 000 kronor. Rektorn och intervjuade lärare uppger att de inte känner till att kostnader omöjliggjort för elever vid skolan att bedriva Ung företagsamhet inom ramen för kursen Projektarbete.

Skollagen anger att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bl.a. elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Även om skollagen preciserar vilka kompetenser som ska ingå i elevhälsan har huvudmannen möjlighet att organisera sin elevhälsa utifrån lokala behov och förutsättningar. Huvudmannen kan exempelvis själv anställa personal eller ordna det på annat sätt. Vid Karlstads Praktiska Gymnasium är kunskapsresultaten låga och en hög andel av eleverna har bedömts vara i behov av särskilt stöd. Det är därför särskilt angeläget att elevhälsans kompetenser används och att huvudmannen organiserar tillgången till elevhälsan på ett sådant sätt att den ges reella förutsättningar att uppfylla funktionen att dels vara förebyggande och hälsofrämjande, dels stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan samt dokumentstudier visar att det vid Karlstads Praktiska Gymnasium regelbundet finns tillgång till elevhälsa som omfattar skolsköterska, kurator samt skolläkare. Rektorn be-

rättar att psykolog och personal med specialpedagogisk kompetens "tas in per timme vid behov". Enligt rektorn anlitas personal med specialpedagogisk kompetens enbart som handledare till lärare, inte för att exempelvis delta i utredningar om elevers behov av särskilt stöd. Vidare har, enligt rektorn och representanter för elevhälsan, psykolog och specialpedagog vid tillfället för tillsynen ännu inte på annat sätt varit systematiskt delaktiga i det förebyggande arbetet för elevernas utveckling mot utbildningens mål. Enligt intervjuad personal har skolan större behov av elevhälsans insatser än vad som nu finns avsatt.

Utifrån skolans låga kunskapsresultat och den höga andelen elever i behov av stöd så uppfylls elevhälsans funktion - att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (vari ingår att delta i samråd vid utredningar) och att verka förebyggande och hälsofrämjande – endast delvis vid skolan.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att utbildningen vid skolan inte är avgiftsfri och att det finns brister i elevhälsans arbete med elevernas utveckling mot utbildningens mål och att verka förebyggande och hälsofrämjande. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 §, 15 kap. 17-18 §§ skollagen/9 kap. 10 1985 års skollag

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Praktiska Sverige AB måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med utbildningens omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Rektorn måste besluta om förläggningen av kurser till arbetsplatser och om hur fördelningen av denna förläggning ska göras över läsåren.
- Se till att innehållet i utbildningskontrakten inom lärlingsutbildningen motsvarar författningarnas krav.
- Säkerställ att elever på yrkesprogram och högskoleförberedande program får minst sin garanterade undervisningstid.
- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Motivering

Rektors beslut om förläggning av kurser till arbetsplatser och utbildningskontrakt

Rektorn ska enligt gymnasieförordningen besluta om hela eller delar av kursen ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras.

Ett skriftligt avtal (utbildningskontrakt) ska upprättas för varje elev och arbetsplats som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Vad som ska anges i utbildningskontraktet preciseras i skollagen och förordningen om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning, bland annat ska det framgå vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar.

Intervjuer med lärare och rektorn visar att det inte för någon elev i arbetsplatsförlagt lärande vid Karlstads Praktiska Gymnasium finns rektors beslut om förläggning av kurser till arbetsplatser och om hur denna förläggning ska fördelas över läsåren. Såväl lärare som skolans rektor uppger dock att det finns ett utbildningskontrakt för varje elev i lärlingsutbildning, vilket även bekräftas av intervjuade elever. De utbildningskontrakt Skolinspektionen tagit del av saknar dock de delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar.

Garanterad undervisningstid

Utbildningen ska bedrivas så att eleverna får minst sin garanterade undervisningstid. I skollagen anges en minsta garanterad undervisningstid för elever på minst 2 430 respektive 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter beroende på vilket program elever läser. Skolan ska kunna redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid.

Rektorn uppger att skolan inte kan redovisa om varje elev har erbjudits sin garanterade undervisningstid. Rektorn är dock av uppfattningen att skolans elever erbjuds den undervisningstid de minst har rätt till enligt bestämmelserna.

Skolbibliotek

Elever i gymnasieskolan ska enligt skollagen ha tillgång till skolbibliotek.

Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper.

Vid tillfället för tillsynen har eleverna vid Karlstads Praktiska Gymnasium inte tillgång till skolbibliotek. Det finns alltså inte någon gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja

elevernas lärande. Detta bekräftas i intervjuer med såväl elever, personal och rektorn som av besök i verksamheten.

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att utbildningskontrakt inte upprättas i enlighet med författningarnas krav och att rektorn inte beslutat om hur förläggning och fördelning av kurser till arbetsplatser över läsåren ska göras. Vidare kan skolan inte redovisa att varje elev erbjudits den garanterade undervisningstiden. Eleverna har inte heller tillgång till skolbibliotek. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 36 §, 16 kap. 11-11 a, 18 §§ skollagen, 4 kap. 12, 22 §§ gymnasieförordningen/2 kap. 5 a § förordningen (1996:1206) om fristående skolor och viss enskild verksamhet jämfört med 5 kap. 4 d § 1985 års skollag, 12 § förordningen (2007:1349) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning och 5 kap. 15 § 1992 års gymnasieförordning

I ärendets slutliga handläggning har deltagit avdelningsjuristen Ingrid Brännare och undervisningsrådet Bertil Karlhager.

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi
Enhetschef

Thomas Nilsson
Undervisningsråd/Föredragande

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn hos alla huvudmän för att granska skolväsendet. Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande i kommunen att nå de nationella målen och bedömer om kommunen/huvudmannen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måloppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För fristående huvudmän granskas dessutom huvudmannaskap och godkännande.

För fristående skolor genomförs en tillsyn som är sammanhållen. Detta innebär att fristående skolor inom samma utbildningsföretag, oavsett geografisk hemvist, besöks under en viss period. Denna tillsyn rör enbart utbildningsföretag med två eller fler skolor.

Tillsynsplanen för dessa utbildningsföretag finns publicerade på Skolinspektionens hemsida.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag, i valda delar, för åk 3 är utgångspunkt för Skolinspektionens tillsyn och granskning.

När hänvisning görs till 9 kap. 8 § 1985 års skollag är det bestämmelsens lydelse före den 1 mars 2010 som avses. I de fall hänvisningar görs till 2 kap. förordningen (1996:1206) om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet avses dess lydelse före den 1 februari 2011, om inte annat särskilt anges.

Av beslut om förklaring om rätt till bidrag till skolan framgår att skolan ska följa 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Det innebär att bindande föreskrifter i läroplanen kan läggas till grund för Skolinspektionens beslut.

Tillsynen av fristående gymnasieskolor ska ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Varje huvudman får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan utan i vilken utsträckning verksamheten, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas.

Alla beslut kompletteras med en muntlig återrapportering till företrädare för huvudmannen. Dessa ges också möjlighet att ta del av och att lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits på skolan inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).